Slezská univerzita
Filozoficko-přírodovědecká fakulta
Institut tvůrčí fotografie

Dita Hornsteinerová

FOTOGRAFIE – AUTOTERAPIE

Teoretická diplomová magisterská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jiří Siostrzonek
Oponent: Mgr. Aleš Kuneš

Opava, červen 2003

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a použila pouze uvedenou literaturu.

Děkuji Mgr. Jiřímu Siostrzonkovi za vedení mé diplomové práce. Za cenné připomínky děkuji Petru Hrubešovi, mojí mamince, všem ženám, které mě ovlivňují a mužům, jejichž svět teď díky focení lépe poznávám.
Zvláštní poděkování patří Prof. PhDr. Vladimíru Birgusovi, panu Vojtěchu Bartkovi, paní Ivaně Mikolášové, panu Milanu Borovičkovi, Mgr. Antonínu Branému, Mgr. Blance Chocholové, Ak. Mal. Otakarovi Karlasovi, Mgr. Aleši Kunešovi, Mgr. Pavlu Márovi, panu Miroslavu Myškovi, Mgr. Václavu Podestátovi, Mgr. Tomáši Pospěchovi, Mgr. Janu Pohribnému, PeadDr. Miroslavu Stiborovi, Mgr. Jindřichu Štreitovi, RNDr. Petru Velkoborskému,CSc., MgA. Jiřímu Votýpkovi a Bc. Miroslavu Zemanovi.

OBSAH

1. Předmluva .....str. 5
2. Zdroje inspirace - přímo prožité.....str. 7
   - zprostředkované.....str. 18
3. O sobě a ženách .....str. 21
4. O sobě a mužích .....str. 27
5. O sobě a mamince .....str. 32
6. Reakce portrétovaných .....str. 34
7. Reakce ostatních lidí .....str. 40
8. Reakce kritiků.....str. 44
9. Závěr.....str. 51
10. Poznámky.....str. 52

1. Předmluva

Navazuji na svou diplomovou bakalářskou práci z roku 1998, která nesla název Dita Hornsteinerová- fotografie jako forma sebeterapie. Dost věcí se o té chvíle změnilo. Začala jsem si říkat Dita Pepe, otěhotněla jsem, začala jsem být řádně zaměstnaná jako učitelka fotografie, koupila jsem si s Petrem dům v Ostravě, pořídila si dvě fenky- Žolinku a Čuču. Zažila jsem úspěch se svými autoportréty s ženami, seznámila se se spoustou nových lidí.

To, co zůstalo, je, že pořád o sobě pochybuji a necítím se být šťastná, nebo si ten pocit neumím uvědomit. Stále řeším sama sebe, lidi kolem, svou mamku a můj vztah k ní. Ještě stále mám dojem, že musím fotit, že tím můžu něco změnit. Pořád se mi zdá, že realita jde mimo mne a já žiji ve snu a v jiném těle.

Pořád mám dojem, že nejsem dostatečně milována, že nejsem dostatečně krásná a chytrá a že bych se mohla neustále za sebe stydět, jak bezpáteřní umím být, když se bojím. Strach mě doprovází vždy a všude. Dokonale ho maskuji, to mi jde...
Ve své nynější diplomové práci se chci zamýšlet nad obdobím, kdy vznikaly autoportréty s ženami, pokračováním toho jsou autoportréty s muži, fotografie s maminkou...

Dalším důvodem, proč chci psát o sobě, je to, že i fotografování je pro mne forma komunikace nejen se sebou, ale mluvím s lidmi, pokládám otázky, odpovídám, reaguji, cítím, prožívám, vidím, jsem aktivní. Směřuji situaci tím směrem, aby vznikla fotografie. To hlavní, proč to dělám, je, že mám potom z toho dobrý pocit, asi jako když uklidím celý pokoj a pak si říkám:" Hezky jsi to udělala, vidíš jaká jsi šikovná, pracovitá." Můj zážitek

z focení a onoho setkání je pro mě velmi intenzivní. Někdy jsem vyčerpaná, jako kdybych uklízela celou ubytovnu. Výsledná fotografie je onou vzpomínkou. Ta ztrácí s časem na podrobnostech a vytváří se kolem ní něco umělého. Něco, co si vytvoří nezúčastněný divák. I já časem zapomenu a moje soudy se budou odvíjet stejně jako divákovy, tzn. podle fyzionomie člověka, jeho postoje, mimiky, prostředí a jeho působení na druhé. Budu z toho odvozovat jeho hodnoty. Jak mylné může někdy toto hodnocení být, je varující. Stále platí, že šaty dělají člověka a podle majetku jsi hodnocen?

V MF Dnes Madonna říká:" ...všichni se chtějí stát celebritami. Říkám, že je to na hovno.", podle ní je pro člověka důležité, aby měl ucelený hodnotový systém. „Jak se zdá, my žádný hodnotový systém nemáme. Musíme se dostat na vrchol, ať to stojí co to stojí. Je to pozlátko života. Vypadej takhle a budeš šťastný. Jezdi tímhle autem, budeš populární. Oblíkni si tyhle hadry a lidi s tebou budou chtít šukat. Je to velmi silná iluze a lidi jsou na ní zaháčkovaní. Včetně mě...Respektive dříve to tak bylo." /1

Když se zamýšlím nad svými hodnotami, nejsem si jistá, jestli jsem vůbec schopna je slovně pojmenovat...Cítím se být pod velkým vlivem dnešní doby, plné protikladů. Jsem stejná... Někdy si nejsem jistá, co je pro mě vlastně důležité. Fotografování je pro mne způsob hledání.

2. Zdroje inspirace- přímo prožité

Kdo jsem? Jaká chci být? Kdo je mým vzorem?... Vím, co chci. Chci být spokojená, vyrovnaná, oblíbená....šťastná. V době, kdy jsem žila v Německu a střídala různá zaměstnání, jsem poznávala řadu lidí. O některých jsem si myslela, že je znám už dlouho... Ten pocit, zná určitě každý.

Ženy, které mě ovlivňovaly v období mého života v Německu byly z různých sociálních skupin. Bylo to pro mě tehdy jako vyletět na jinou planetu. Všichni mluvili jinou řečí, chodili a žili tak nějak úplně jinak než jsem byla zvyklá. Nutno podotknout, že moje zkušenosti z domova, ze života s rodiči nebyly taky úplně v pořádku, takže jsem měla oči pořád vyvalené a když jsem byla sama, tak jsem neustále jedla, abych měla dostatek energie ty nové zážitky strávit. Často mi bývalo fyzicky špatně, jak jsem ty různé čokolády a chipsy s oříšky kombinovala. Byla jsem nešťastná, protože jsem za pár měsíců nabrala pořádně na váze a rodina, u které jsem pracovala jako Au-pair, mi dávala najevo, že to s tím jídlem přeháním. Měla jsem špatné svědomí a když jsem se podívala do zrcadla, chtělo se mi brečet. Myslím, že rodina, u které jsem byla první au-pair to vše prožívala se mnou. Snažili se mi pomoct, vím, že mě měli rádi. U nich jsem se poprvé setkala s tím, že i s malým dítětem je zacházeno jako se sobě rovným. Tři děti, o které jsem se starala byli už svérázné osobnosti, které si vždycky uměli říct, co potřebují. A jaká jsem byla tehdy já? Učila jsem se od všech a z každé situace.

BEATE

Jejich maminka Beate byla typická Němka. Ne příliš pohledná, drobná, s blonďatými vlasy, světlým obočím a jednoduše střiženým mikádem. Nikdy se nemalovala. Se svým manželem měli, myslím si, pěkný vztah. Vlastnili pohřební službu a mě si pozvali proto, aby Beate mohla více času věnovat práci. V rodině platily ustálená setkání s přáteli. Středy chodil Manfred hrát karty, čtvrtky šla Beata s kamarádkami na kuželky. Víkendy patřili dětem. Byl to pro mě velký zážitek pozorovat, jak tahle rodina fungovala. Najednou jsem si ještě více začala uvědomovat, jak nezdravá byla rodina v které jsem žila já.

BARBARA

Další žena, kterou jsem potkala v Oldenburgu, byla paní středních let s vybraným vkusem a láskou k italskému designu. U paní Ulrichové jsem uklízela. Když jsem se sní telefonicky domluvila na první schůzce, myslela jsem si, že místo uklízečky mám jisté...Pozvala mě dál. Byla jsem ohromená. Nic takového jsem dříve neviděla. Bílé koberce, mramorové stoly, sklem oddělené místnosti a všude absolutní přesnost a smysl pro detail. Paní Ulrichová měla perfektně střižené dlouhé rovné vlasy, její tmavě hnědá barva byla asi ta nejdražší francouzská barva na vlasy. Musím říct, že jsem si připadala jako ty holky ze starých filmů, co dříve jezdily z vesnic do měst za prací a novým životem. Ve vzduchu byl cítit nějaký dobrý parfém. Paní Ulrichová si mě posadila k velkému, dlouhému

stolu a odešla připravit kávu. Nenápadně jsem se dívala kolem sebe a přála jsem si, ať mám dost času si to všechno prohlídnout. Moc se mi tam líbilo. Líbilo se mi úplně všechno. Všechny věci měly úplně jiný tvar než jak jsem je znala. Všechno mělo jiné barvy než v normálních bytech a na zdi visel něco, co mohlo připomínat obraz, bylo to kus železa o rozměru snad 2x2m a uprostřed byla snad prostřelená díra. Začala jsem zase o sobě pochybovat, jestli vůbec na to mám uklízet tak krásný byt....Mé chování bylo zdrženlivé. Říkala jsem si v duchu-hlavně, ať se neprojevím jako absolutní vesničanka...Paní Ulrichová mi s donesenou kávou oznámila, že mě nejprve chtěla jen vidět a poznat a že si prostě chce ze všech zájemkyň vybrat. Ptala se mě, co dělám v Německu, co dělá můj manžel, co mám za školu atd. Bylo mi divně, ale chápala jsem ji. Pak mě poprosila, jestli bych jí mohla podat svou ruku, že se chce podívat jaké mám nehty. Spadl mi kámen ze srdce, když jsem je v mžiku zkontrolovala a byly ostříhané a čisté... Tvářila jsem se ale i přesto asi dost rozpačitě, protože mi to začala vysvětlovat a omlouvat se tak trochu. Říkala, že už podle nehtů se pozná člověk, jak je čistotný a pečlivý...Ten den jsme se domluvily, že mi koncem týdne zavolá a dá mi tak vědět, jak se rozhodla. Když jsem z domu vyšla, myslím, že jsem se pořádně nadechla čerstvého vzduchu..., prostě mi najednou bylo tak nějak lépe. Ale o tu práci mi rozhodně šlo, protože jsem tehdy jen pár dní v týdnu chodila hlídat děti a jinak nic. Měla jsem spoustu volného času a cítila se sama. Přátele jsem neměla, žila jsem s Francescem, který přes týden do večera pracoval.....Tu práci u paní Ulrichové jsem tehdy nedostala, vzala nějakou němku- studentku. Asi za dva měsíce se mi ale znovu ozvala a ptala se, jestli prý mám ještě zájem, tak že bych mohla od dalšího týdne začít. U paní Ulrichové jsem pak uklízela asi tři roky a moc jsme se sblížily. Dokonce jsme spolu začaly chodit běhat. Barbara totiž asi taky neměla žádné opravdové přátele. Cítila se sama, i když o tom nikdy moc nemluvila. Její manžel Volfgang sbíral stará autíčka, která prý mají velkou cenu. Sám jezdil v černém porsche. Byl grafikem, se společníkem vlastnil reklamní studio, kde mě jednou pozval a pomohl mi tam adjustovat fotografie na přijímací zkoušky na Slezskou Univerzitu, na ITF. Viděla jsem tak poprvé, jak vypadají malé návrhy modelů výstavního stánku

např. pro Kitekat. Byl to krásný dokonalý svět. Když jsem se mu tehdy pyšně chlubila se svými fotografiemi, u každé měl nějaké výhrady a skoro všude mi naznačoval, že bych měla udělat výřez.... Dala jsem skoro ve všech radách na něj. Fotografiemi tehdy nalepil na krásný tvrdý černý papír a já měla dojem, že jsou to už opravdová díla. Volfgang a Barbara měli jediného syna, který studoval v Hamburgu a později pracoval taky v reklamě....Vzpomínám si, že když jsem měla narozeniny, dostala jsem od nich první prezentační mapu na své fotografie. Měla jsem z ní velkou radost, protože v téhle kožené mapě vypadaly všechny moje práce najednou o mnohem lépe....U Ulrichů jsem poprvé viděla knížku Annie Leibowitz a její skvělé barevné portréty. V té době se mi ale stejně nejvíce líbil Saudek. Byla jsem strašně pyšná na to, že ho němci znali a že je Čech jako já.

PASQUALINA

Francescova maminka žila v bytě pod námi, uměla jen velmi špatně německy, i přesto že v Oldenburgu už přes deset let žila. My dvě jsme se dorozumívaly lámanou němčinou, italštinou a někdy jsme si vytvořily úplně nová slova. Jako například nůžkám jsme říkaly cikiciki. Bylo to veselé, někdy únavné, ale věřím tomu, že když se člověk domluvit chce, domluví se vždycky bez jakékoliv znalosti jazyka.

Pasqualina byla v Německu nešťastná, stále žila vzpomínkami na svou rodinu v Itálii, na život tam. Věděla ale, že její tři synové se do Itálie vrátit nechtějí a bez nich by neodešla, i když má v Itálii byt. Byla zvyklá na to, že žili vždycky pohromadě. Její život v Německu se skládal ze značných omezení, které se díky jazykové bariéře nemohly změnit. Například nemohla mít žádné kamarádky vrstevnice- občas na návštěvu docházeli místní Italové, většinou muži ve věku jejích synů, kteří ji brali taky jako

svoji mamku. Na televizi se dívala, ale jen na obrázky, textům nerozuměla a proto u toho často usínala. Snažila se zaměstnat jinak. Neustále něco vařila. To jí bavilo, i když stále kritizovala ty německé produkty, které se s těma italskýma nedají vůbec srovnávat. Chodila na trh a hledala ty největší broskve, nejlepší vajíčka, pravou italskou petržel, bazalku, neustále byla nespokojená- buďto s cenou nebo s kvalitou... Francesco mi vysvětloval, že to je její způsob komunikace, že je ráda, když může o něčem mluvit... Často taky právala, většinou v ruce, protože chtěla ušetřit. Nikdo jí už nevysvětloval, že pračka je pohodlnější atd., všichni chápali, že je to pro ni způsob cítit se potřebná.

Byla malá, kulatá a když mluvila, tak velmi hlasitě. Nosila silné kostěné brýle. U svého postele na nočním stolku měla panenku Marii přikrytou igelitovým sáčkem a lampičku, kterou celou noc měla rozsvícenou, protože se bála tmy.

Když bylo Francovi šestnáct let dokázala utéci ještě s dalšími dvěma syny do Německa před nemocně žárlivým manželem, který ji chtěl zabít. Francesco byl nejstarší a tak převzal v novém městě automaticky roli ochránce. Pracovali tehdy všichni v jedné pizzerii a bydleli nad ní v malém pokojíčku. Myslím si, že příběh této rodiny by byl velkým námětem pro film.

FRAU NANNEN

U paní Nannen jsem uklízela jednou týdně pět hodin. Paní Nannen bylo něco kolem šedesáti let, byla vdova. Vlastnila po manželovi firmu, která stavěla lešení. Měla dospělého syna, který ve firmě fungoval něco jako vedoucí skupiny. Pracovníci z něho většinou měli legraci. Byl to chlap jako hora, něco kolem třiceti, ale když promluvil, jako by mu bylo patnáct. To paní Nannen měla respekt u všech. Někdy mi svou jistotou připomínala

muže. Obdivovala jsem to a zároveň jsem z ní měla trochu strach. Myslím si, že musela být z toho všeho unavená a svého syna se snažila pořád převychovávat k obrazu svému. Dělala to v ústraní, ne před lidmi, ale já jsem si toho stejně všimla, vytýkala mu jeho nesamostatnost, hloupost...vytýkala mu jeho přítelkyni, která byla prý arogantní. V domě bydlel ještě velký pes boxer, byl to miláček všech. Vonělo to tam podobně jako u mojí babičky a dědečka, kteří bydleli v Porubě, v panelákovém bytě a měli taky boxera. Možná ale Frau Nannen používala stejnou vůni jako moje babička, byla to nějaká ta kolínská voda, která se vetře do nosu a už nikdy na ni nezapomenete. Frau Nannen chodila i stejně jako moje babička pravidelně ke kadeřníkovi na vodovou ondulaci a v zimě nosila kožichy z nějakých cizokrajných zvířat. Frau Nannen byla vysoká, mohutná, ale ne tlustá, barvila si vlasy na tmavší blond a jako mladá musela být velmi krásná. Nosila brýle s jemnými obroučky, které ještě podtrhovaly její přísnost a smysl pro maličkost. V domě platily určité ustálené obrazy. Například na stolku před televizí byly vždy v broušené dóze čokoládové bonbóny. Na televizi stále vázička s umělou květinou a krajkou dokola, porcelánový tanečník v pumpkách a zlatý svícen s nikdy neopáleným knotem svíčky. V kuchyni na kraji stolu ležely vždy čerstvé noviny s přeházenými stránkami a pod dlouhým mramorovým schodištěm byly seřazené bačkory. Ty od paní Nannen měli specifický tvar, protože měla vysoký nárt....V této domácnosti bylo vidět, že tu někdo bydlí, na rozdíl od bytu Barbary.

BEATA BARTNER

Byla lékařkou ve vojenské nemocnici. Manžel byl také lékař. Měli dva syny Filipa a Nikolause, které jsem asi tak třikrát do týdne chodívala hlídat. Když jsem odpověděla na inzerát, že hledají chůvu k dvěma malým

dětem, nedělala jsem už moc iluze, po té, co jsem s Beatou mluvila a ta mi řekla, že mě chce poznat a pak, že se rozhodnou. Byla jsem si jistá, že děti by mě určitě měli rádi, ale na rodiče nebudu schopna dobře zapůsobit už jen kvůli mé němčině, která má východní akcent. Když jsem tam přišla poprvé, byla jsem překvapená jak sympatická byla Beata a jak malý byl tehdy Nikolaus, bylo to miminko asi tak půl roku staré. Filip měl něco přes dva roky.

ANGELIKA

Se provdala za dvacet let mladšího Alexe. Sama jsem ji poznala v období, kdy ji umíral tatínek a ona u nás pár dní přespávala, protože ona nemocnice byla blízko nás a po večerech o tom potřebovala s Francescem mluvit. O Angelice jsem toho už věděla více z povídání. Franco se s ní seznámil v době studií psychologie. Tehdy v rámci praxe analyzovali problémy neznámých pacientů a ona byla mezi nimi. Bylo jí asi třicet a neměla doposud žádný vážný vztah s mužem. Najednou se dostala do situace, že se zamilovala, ale měla z toho stavu hrozný strach. Nevěděla, jak dál, připadala si nemožná, neuměla si s tím sama poradit. Z tehdejších hovorů vyšlo najevo, že byla jako malá holčička sexuálně zneužívaná vlastním otcem. Teď tento člověk umíral a ona ho každý den navštěvovala a mluvila s ním. Když u nás tehdy přespávala a já jsem byla tak přímo konfrontovaná s jejím problémem, bylo mi až fyzicky špatně z faktu, že nic není tak jednoduché, jak by se mohlo zdát a že jsou v životě věci, které už nikdy vymazat nemůžeme. Dalo by se předpokládat, že dítě, které je jakýmkoliv způsobem zneužívané, musí svoje rodiče nenávidět, ale opak je pravdou. Je to šílené a zároveň nepochopitelné.

OMA KOHLHOFF

Oma měla jednoho syna, tři vnučky a tři pečovatelky. Byla jsem jednou z nich. K Omě jsem chodívala každý večer, abych ji uložila do postele. Ona se totiž už nebyla schopna sama zvednout z křesla, v kterém trávila tudíž celé dny. Na cestu z křesla do koupelny měla takový malý vozíček, s kterým tuto krátkou trasu ujela , ale vždy za pomoci někoho, kdo ji z toho křesla pomohl nahoru a potom ji ze zadu jistil, kdyby ji vzal balanc dozadu. Oma byla kdysi vysoké, statné postavy, hrávala tenis a jinak pomáhala svému muži, který byl architektem, jako jeho sekretářka. Tehdy bylo Omě už přes osmdesát let, byla dlouho vdovou, protože manžel byl o hodně let starší. Z její statné postavy moc nezbylo. Byla vysoká, shrbená , měla dlouhé kostnaté ruce a nohy. Její kůže byla průhledná. Měla bílé na krátko střižené vlasy, které ji Manuela (to byla ošetřovatelka, která chodila v době oběda) myla jednou za čtrnáct dnů.

Když jsem k Omě šla poprvé, byla jsem strašně zvědavá. Byla to vlastně naše paní domovnice, protože dvouposchoďový dům, ve kterém jsme bydleli, ji patřil. Ona žila v přízemí, Francescova maminka s oběma syny v prvním patře a já s Francescem nahoře v podkrovním bytě. Oma byla na mne taky moc zvědavá, protože měla Francesca moc ráda, vždycky si spolu dávali šnaps a Oma zavzpomínala na staré časy. Francesco žil kdysi s její vnučkou, takže mohli být jedna rodina. Teď jsem tu byla já, nová přítelkyně. Oma mě přijala velmi hezky. Později jsem zjistila, že jsme byli jediní s kým mohla normálně mluvit, protože syn, když přišel, tak se jen rozčílil a pohádali se, takže se zase dlouho neukázal. A vnučky ty žily kdesi na druhé straně Německa. Musela se cítit strašně opuštěná. Její denní program byla televize, sportovní kanál a četba bulvárních časopisů. Moje práce u Omy spočívala v tom, že jsem ji musela zvednout z křesla, doprovodit ji do koupelny, kde jsem ji opřela o umyvadlo, sundala sukni a plenu a pomohla ji posadit se na velký nočník na kolečkách. Zprvu to bylo pro mě nesnesitelné, myslela jsem, že to nezvládnu. Bylo mi na zvracení,

vnímala jsem intenzivní pach moči, těžkou plenu a pohled na to staré tělo mě šokoval. Snažila jsem se nic nedát na sobě znát. Myslím si, že ji to poprvé bylo taky velmi nepříjemné a navíc měla pořád hrozný strach, že ji pustím a ona spadne. Na tom nočníku seděla ten den pro mě nekonečně dlouho. Nechápala jsem to. Asi po půl hodině řekla, že už z toho nic nebude a já ji zase musela pomoci nahoru k umyvadlu, kde se mohla rukama přichytit a já ji musela dole umýt. Všechno mělo svůj řád a Oma mě trpělivě, ale se strachem vedla. Pochopila jsem, proč žínky mají různé barvy, jaká mast je nejlepší proti opruzeninám a že tableta a půl je nejlepší způsob, jak udržet zuby v kelímku čisté. Po tom všem následovala cesta zpět do obývacího pokoje, kolem křesla až dozadu k vysoké posteli, která nahoře měla úchyt, za který se Oma vždy chytala, když ji do postele někdo pomáhal. Postel byla nad poměry vysoko. Ale zvládla jsem to, chytila jsem ji zezadu pod pažemi, pravým kolenem jsem ji mírně nakopla do zadnice a vší silou ji zdvihla nahoru. Oma se přitom přidržovala toho držadla nahoře. Byla překvapená, jak jsem to zvládla a konstatovala, že jsem strašně silná. Sama jsem byla překvapená...Časem jsem si úplně zvykla. I na to, že nejčastějším tématem byla Omina stolice, která se vždy zapisovala do archu. Oma měla totiž největší strach z klystýru. Byl to pro mě nový svět, smutný, ale i v něm bylo někdy veselo. Oma měla oblíbenou jednu průpovídku, z které jsme si potom už všichni dělali srandu, bylo to něco v tom smyslu jako že, když člověk už nedoufá, objeví se v dálce světlo...a my jsme to potom převedli na tu její stolici, že musí doufat a v nočníku se objeví salám...strašně se tomu smála.

SARAH

Mě provázela po celou dobu života v Německu. Když jsem ji poznala, chodila na gymnázium, byla punkerka, pila, brala drogy, kradla, jedla

různé prášky, aby byla štíhlá...Dneska je to úplně jiná Sarah. Studuje psychologii, žije relativně zdravým životem, zajímá se o lidi a umění, je z ní krásná žena. Je drobné postavy, s ideálními proporcemi bez pomoci prášků a nebo fitness. Má velké hnědé oči a plno pih. Kdysi jsem chtěla být jako ona. Dnes už jsem se sebou relativně spokojena, asi pro ten fakt, že ze mě nikdy drobná, tmavá holka nikdy být nemůže. A snad i vědomí, že o to tak moc ani nejde. Sarah mi moc pomohla, když mi přenechala svůj byt v Kolíně nad Rýnem, kde jsme se s Petrem na rok nastěhovali, abychom si vydělali peníze na nový začátek v České Republice. Ta doba tam byla fakt šílená, bylo to hodně o práci, o šetření peněz, o strachu, že na Petra přijdou a bude muset opustit Německo a zaplatit velkou pokutu. Bylo to o velkém odříkání. Sarah mi tehdy našla i práci v pekárně na Zulpicher Strasse. Se Sarah jsem stále v kontaktu a vím, že to tak bude už asi vždycky.

KATHARINA

Katarinu jsem poznala v pekárně, v Kolíně nad Rýnem, kde k nám chodila nakupovat kávu do hrníčku a něco sladkého k tomu. Sama vlastnila exklusivní Second Hand naproti v ulici. Byla to zajímavá postava. Vždy usměvavá, krásná s blond vlasy až do pasu. Chodila v tmavých šatech až na zem. Byla obrovská a plnoštíhlá. Byla to carevna a všechny její zákaznice si nechávaly od ní poradit, co jim sluší. Byla jsem překvapená, jak vyrovnaná a sebevědomá byla. Myslím, že by se od ní některé ženy mohly něco přiučit.

CHRISTA JONAS

K Christě jsem chodila na terapie. Celou dobu jsem mluvila a ona mě poslouchala. Už od první chvíle jsem cítila, že mě má ráda. Byl to očistný pocit všechno ji moci říct. Byla to krásná žena. Měla na krátko střižené prošedivělé vlasy a hluboké modré oči. Někdy se mi zdálo, že ty její oči brečí se mnou a že to, co říkám, ona už dávno ví. Často jsem na nějakou její otázku odpovídala protiotázkou, zajímala mě. Velmi dobře uměla náš rozhovor soustředit na mne. Opakovala, že já jsem důležitá a že si to musím uvědomit a nemyslet na ostatní. Hned bych ji brala do rodiny...

Ten prostor, v kterém jsme se scházely, mi připomínal kancelář prezidenta nebo nějakého politika. Stěny byly izolovány dřevem a dveře byly po zavření zasunuty tabulí ze stejného kusu jako ty stěny. Byl tam velký pohodlný gauč, před ním konferenční stolek, krásné staré velké okno, křeslo, kde sedávala Christa a za ní psací stůl, počítač, telefon. Ten ale nikdy v době, kdy jsem tam byla, nezvonil. Později jsem zjistila, že je spojen s ústřednou. Ta krásná stará vila byla v té nejlepší části Kolína. Kolem dokola byly staré domy, zahrady a parky. Když jsem šla k Christě naposledy, protože jsem se vracela do Ostravy, kde jsem od září nastupovala na místo učitelky fotografie na ISŠ oděvní, služeb a podnikání, bylo mi moc těžko. Jako kdybych tam u ní v té kanceláři nechávala kus sebe. Kus svého minulého života. Nabídla mi, že můžu kdykoliv zavolat, že mi zavolá zpátky, ať to prý nemám drahé...radila mi, ať si pořídím psa a chodím s ním na dlouhé procházky.

Měla pravdu, moje holky jsou pro mě absolutní motor! Jistota nekonečné lásky až do jejich smrti, které se už teď bojím. Mám o ně neskutečný strach a hodně věcí podřizuji jim...

Za nedlouho, kdy porodím, mi začne úplně nový život. Snad to bude krásné. Mám z toho strach...

.Zdroje inspirace- zprostředkované

Cítím velkou inspirací jsou pro mne filmy, v poslední době hlavně tvorba španělského režiséra Pedra Almodovara . Nejoblíbenější film je pro mne „ Vše o mé matce", kde mne fascinují postavy žen, role matky, herečky, přítelkyně...

Ve filmu „ Mluv s ní" jsou hlavní dvě mužské postavy, myslím si, že Almodovar dovede nádherně vystihnout člověka. Fascinující byl pro mne také dokument o Michaelu Jacksonovi, o jeho mikrosvětě, který se vždy vracel ke svému dětství. Filmů a dokumentů, které mne inspirují je více: „ Tanec v temnotách", „Mezi cizinci" „ Lásky v Lisabonu" atd.

V Kolíně nad Rýnem jsem měla možnost vidět knihu od Tiny Barney „ Von Familie , Sitte und Form" . Tato americká fotografka píše: „ Skutečnost, že jsem se odstěhovala z domova, mi umožnila se podívat na můj život z druhé strany, jak se to zpravidla nedaří, když člověk neodejde....Dále jsem studovala fotografii a přemýšlela jsem o svém životě. Pomalu jsem se dostávala hlouběji k sobě a přišla jsem na to, že podvědomě se snažím zachytit něco cenného a to něco byla přítomnost. Možná se to zdá být divné, že dvaceti-osmiletá má pocit, jako by jí život protékal samovolně pod nohama...Z vnitřní potřeby se vyvinula pevná vůle a byla to síla, která mne fyzicky a v přesném slova smyslu k tomu dohnala- dávat lidi dohromady, nutit je k tomu, aby si stáli blíž. Myslela jsem si, že to v minulosti nikdy neudělali. Pozorovala jsem, jak se míjejí a přitom jsou tak blízko...Zakazovala jsem si vracet se do minulosti a říkat, že jsem se jako dítě cítila sama. Moje matka jednou řekla, že existují lidé, kteří se narodí sami. Myslím si, že můj otec patřil k nim, ale nevím. Vzpomínám si, jak sám pro sebe se prochází na jedné velké párty, a když se podívám na své fotky, kde jsou velké skupiny lidí, objevuji v nich většinou symbolickou osamělou postavu...

Dům je naše srdce, je to centrum nás samotných. Pokoje se propojují jako žíly. ..Do dneška pokaždé, když někomu zavolám, abych se ho zeptala, jestli ho můžu fotit, mám pocit jako kdybych rušila jeho život. Je to kvůli toho, jak jsem byla vychovaná?...Vím jenom, že předtím než dělám fotografii musím vědět, co cítím k člověku, kterého chci fotografovat. Co nevím, je jestli mu mám vysvětlovat, co dělám, během toho focení- jinými slovy: smysl toho všeho. Ve svých fotografiích si protiřečím. Na jedné straně se cítím uzavřená, distancována, neschopná, člověka nebo místo zachytit, na druhé straně ale chci moje přání a moji vůlí ukázat, vstoupit dovnitř, přiblížit se , mít kontakt, komunikovat, dotknout se toho, co je uvnitř. Chci jít dovnitř, protože je to To jediné, co má smysl. Nesmyslnost lidského bytí a života mi nahání strach a pocit nejistoty, přemýšlení o existenci života, mne pohání dál hledat substanci, hloubku a věčnost. Chci vědět, co lidé cítí, jinak se mi zdá všechno tak osamocené.... Když přemýšlím o svých obrazech , uvědomuji si, že se stávají stále více osobnější. Moje starost je, že od určitého bodu se stávají až moc soukromými a lidi, kteří na fotografiích jsou, budou proti tomu, abych je tak využila. Mám strach, že když ty práce začnu otevřeně ukazovat-někdo ty jména(i přesto, že používám jen křestní jména) a místa dohromady spojí, a že je může špatně použít. Musím být více opatrnější. Víc než všechno jiné, chci být osobní. Když to nemohu, nemá to žádný smysl dělat dál. Někdy si myslím, že můžu jít jen tak blízko, jak blízko můžu jít s kamerou. Dělá to tu fotku intimnější, když jdu k člověku blíže? Jsem si jista, že to nestačí (1983)... Co přijde dál? Portrét, akt? To bych ráda dělala. Ale kdo by mi to dovolil? ....Jsem přesvědčena, že v některých portrétech se musím objevit. Proč musí fotograf stát vždycky za kamerou? Chci ukázat, že tyhle obrazy a tito lidé jsou částí mého života. Patřím k nim. Chci vás mít pohromadě, držet vás spolu, lépe vás poznat- a sebe taky....Mám pocit, že si stále sobě protiřečím. Takže musí moje práce toto zvláštní spojení zrcadlit.“ /2

Francouzská mladá režisérka Laetitia Masson , jejíž film „ A Vendre“ (Na prodej) řeší otázky dnešní doby a identity, mne zaujala s postřehy, které

cítím stejně. V rozhovoru říká: „..zajímá mě postoj žen ke vztahu k mužům, zajímají mne role žen a mužů, jak se jejich vzájemné soužití mění s dobou...Myslím, že lidi díky tomu, z jaké sociální sféry pochází, jsou už předem nakódovaní. Jsou to produkty svých setkání, své doby, své rodiny. ...Někomu opravdu porozumět, znamená, neodsuzovat ho. Toto je možnost lépe žít s druhými...Lidi prodávají svou duši a tělo. Ti, co prodávají tělo, jsou snad čistější než ti druzí." /3

Americká fotografka Nan Goldin v rozhovoru s Petrem Volfem říká: „Ze všech médií je pro mne nejdůležitější film....Mám ráda také expresionismus, např. Ottu Dixe....Moje sestra spáchala sebevraždu, měla problémy se svou identitou. Byla dívka, ale cítila se jako chlapec. Myslím, že velká část mé práce je ovlivněna tím, co se stalo s mou sestrou.....Fotografování mi pomohlo přežít, jsou věci mezi nebem a zemí, s nimiž se nedá vyrovnat, i když můžete stokrát chtít....Přitahují mne lidi, kteří byli závislí na drogách- nebo prodělali nějakou zásadní životní krizi a dokázali se s ní vyrovnat.....Fotografování je pro mne komunikace, a ne umění.....Nejkrásnější je pro mě okamžik, v němž se dostanu k člověku s kamerou velmi blízko a cítím se s ním propojená." /4

3. O sobě a ženách

„ Úplně ty první fotografie vznikly s lidmi z mého okolí, s ženami, které mě něčím přitahovaly. Buďto zevnějškem nebo životem, vystupováním, názorem...Já jsem to vždycky tak nějak vysvětlovala, že si prostě myslím, že všechno v životě je relativní a že bych mohla být jejich sestra nebo se právě narodit místo nich v jejich rodině. Že mě to hrozně zajímá. Ten jejich styl života, jejich hodnoty a vůbec všechno. Že mě to inspiruje. Že si pak třeba můžu vážit svých hodnot a nebo je naopak přehodnotit.“/5
Musela jsem nějak začít. Přesně už nevím, jaká byla tehdejší moje představa o výsledku. Vím, že to hlavní bylo, vypadat stejně jako fotografované ženy.

SARAH

První fotografie, která v tomto souboru vznikla byla se Sárou, která mě tehdy zrovna navštívila v novém domečku v Ostravě. V pokojích jsme měli jen postele, takže jediná možnost byla vyfotit se na posteli. Už tehdy mi

ale vadilo, že to nefotím u ní doma, protože její pokoj, je pro ni specifický. Sarah je totiž opravdu ojedinělá i v tom. Má doma strašný nepořádek a zároveň se máte chuť pořád na něco dívat, na zemi leží kazety, cédéčka, časopisy. Přes oškubané křeslo ze sedmdesátých let jsou přehozené části oděvu a na stěnách visí výtvory přátel nebo dětí z domova, kde pracuje.
To všechno na této fotografii nemohlo být, protože byla Sarah u mne a ne já u ni. Věděla jsem, že další fotografie žen, kterým se chci v něčem podobat, budu už rozhodně pořizovat v jejich pokojích.
Nevím, která fotografie následovala potom. Není to ani tak důležité.

PANÍ BOBÍKOVÁ

O paní Bobíkové, vlastním jménem Valerii Plačkové, jsem věděla od doby, kdy si moje mamka pronajala zahradu. Když tam totiž jdeme,musíme minout domeček paní Bobíkové. Paní Bobíková mě vždycky zajímala. Má zahradu se skalkou, kterou s rozkročenýma nohama a rukama v bok hlídá malý trpaslík. Kousek od něj se odehrává další scéna, kdy jelen s otevřenou hubou řve kamsi do nebe. Kolem plotu běhá smečka malých zrzavých psíků. Všichni si jsou tak nějak podobní, nejen barvou srsti, ale i postavou. Všichni jsou evidentně dobře živení.

Paní Bobíková žije ve svém malém domečku u hlavní cesty ještě se svým přítelem Jendou. Jenda je málomluvný. Přistěhoval se k paní Bobíkové z nedalekého domova důchodců. Když jsem s mamkou k paní Bobíkové přišla s tím, že ji chci vyfotit, měla jsem dojem, že ji už strašně dlouho znám. Myslím, že to bylo proto, že mi připomínala moji babičku Janinku, (mamku od mamky) kterou jsem měla moc ráda. U paní Bobíkové doma to vypadalo podobně jako na zahrádce. Jednotlivé malé pokoje byly od sebe odděleny dřevěnými vrátky. Můj pohled se zastavil na podprsence, která visela na vrátkách do ložnice. Byla to taková ta stará práce, podprsenka z tuhého, kdysi snad bílého plátna, tisíckrát prošitá ozdobnými stehy. Ve vázách a květináčích byly umělé květiny. Všude toho bylo moc. Porcelánové figurky tančících baletek, dózičky s pozlaceným víkem, obrázky, svícny...I přesto to ničím nepřipomínalo muzeum, kde se bojíte pohnout, aby něco nespadlo. V tom všem byl cítit člověk a její vztah k těm všem věcem byl odrazem konkrétních vzpomínek. U paní Bobíkové bylo tak nějak útulno. Nebylo místo, kde stát, ale míst na sezení bylo plno i kvůli psům, kteří měli svá vyhrazená křesla s polštářkem a dekou. Na všem ležela drobná vrstva prachu. I to mi připomínalo moji babičku Janinku. Babička Janinka mě hodně ovlivnila, i když umřela brzo. Tehdy mi bylo třináct. Mám v hlavě obrazy, momenty chvil strávených u ní v Mariánských horách, na Zelené ulici. Nosila šaty, ve kterých měla na prsou napíchané jehly a špendlíky v řadách. Byla švadlena. Všude po zemi byly kousky nití, zbytky látek i špendlíky, proto mi vždycky připomínala, ať nosím na nohách bačkory. Pamatuji si na stůl, kde ležel talíř s obranou kostrou makrely, vedle toho kusy látky, popelník se špačky a hnědými ohryzky od jablk a více sklenic s nedopitou vodou a hrnky s lógry od káv.Taky si pamatuji na skříňku, kde měla babička šperky, které mě velmi přitahovaly. V té skříni byly i fotografie lidí, které jsem neznala, ale cítila jsem, že to jsou zakázané fotografie, protože se na některých z nich objevovala maminka s nějakým cizím mužem. Moc mě to tehdy zajímalo. Taky tam byl kelímek a v něm zuby. Myslím, že paní Bobíková byla ze stejné školy jako moje babička Janinka.

SIMONA

Simona je moje vrstevnice, živí se tím, že občas jezdí do zahraničí, kde tančí jako GoGo tanečnice. Zůstává tam půl roku, někdy i déle a vrací se zpátky do svého panelového bytu v Ostravě. Život v Ostravě si potom užívá, chodí cvičit, věnuje se příteli, který je kulturista. Simona má ráda třešně , Depeche Mode a americké sombréra. Kdysi chtěla být modelkou, tu dobu připomínají fotografie vystavené za sklem černé obývací stěny. Tato stěna nepatří k těm, co si kupovali naši rodiče, ale je to styl kde skříně vypadají jako mrakodrapy. Celý tento pokoj má pak ráz velkoměsta.

ANTONIETTA

Žije se svou maminkou a psy sama ve starém domě, v jednom malém městečku blízko Neapole. Studovala scénografii, ale protože nenašla uplatnění, pracuje u svého bratra, jako zubní laborantka. Antonietta byla v době, kdy jsem se spolu fotografovaly, velmi zamilovaná do mého bývalého muže. Byla to pro mne nová zkušenost, vyrovnávat se s touto situací.

JOSEFKA

Tehdy jí bylo 96 let, žila v domově důchodců, nedaleko domu, kde bydlí moje mamka. Nad její postelí visela reprodukce od Van Gogha. Moc nemluvila, stále se usmívala. Myslím, že se jí focení se mnou líbilo.
Ten den jsem šla do toho domova důchodců s tím, že vznikne fotografie se starou ženou, ale konkrétní představu o ní jsem neměla. Doprovázela

mne moje mamka a vzpomínám si, že jsem se trochu bála, že to nevyjde, že nikdo nebude chtít se se mnou vyfotit. Když jsme vešly dovnitř, byla jsem překvapená, jak ti staří lidé na nás reagovali. Byli otevření a chovali se, jak kdyby nás už dávno znali. Šla jsem se domluvit s vrchní sestrou, ukázala jsem jí pár fotografií z tohoto souboru a ona mi doporučila fotit se s Josefkou. Když jsme přišli do jejího pokoje, snažila jsem se jí vysvětlit svůj záměr. Když přišlo na oblečení, které bych si měla půjčit, překvapilo mne, že v pokoji není žádná šatní skříň. Sestřička mne zavedla na společnou chodbu, kde v jedné velké skříni bylo oblečení pro všechny. Barevné silonové svetříky, květinové zástěry a pestré šátky byly vzadu na štítku označeny čísly.

4. O sobě a mužích

Soubor s muži je pro mne teď jakýmsi pokračováním v autoportrétech s ženami. Původní nápad byl sice nechat více tvořit muže a sebe použít jen jako prostředek k jejich vytváření...ale po prvních foceních jsem zjistila, že to není ono. Oni vybraní muži nebyli ochotni nebo z jiných důvodů nemohli mé očekávání naplnit. Určitě to byla moje hloupost, myslet si, že všichni lidé mohou mít konkrétní představu o fotografii, že jsou schopni ji zinscenovat a přitom všem ještě pracovat se mnou s cizím člověkem. Navíc ne všichni považují fotografii za druh umění a přikládají focení nějaký větší význam...Prostě bych musela svůj okruh mužů, které bych oslovovala značně zúžit a vybírat si jen ty ,kteří jsou v této věci kreativní, takže malíře, fotografy, režiséry...To jsem nechtěla a rozhodla se, že se do toho zase více zapojím sama. A že budeme společně vytvářet obraz dvojice lidí, kteří by spolu mohli žít, tvořit část rodiny, být blízkými přáteli nebo se jen tak vyfotit při ozdravném pobytu v lázních.

Jedna stará paní mi vyprávěla, že svou opravdovou lásku, jak o ní mluví, zažila krátce v lázních. Potom už se nikdy neviděli a ona se vrátila ke svému muži. Paradoxem je, že tato paní je už více než deset let na vozíčku, všechny kolem tím tak trochu tyranizuje a ten největší ošetřovatel je právě její muž. Důležitost náhodných setkání mi připomínají i ony utajované fotografie od babičky Janinky, kde na některých je moje mamka s cizím mužem. Dnes vím, že onen muž se jmenoval Ruda, byl maminčiným přítelem. Utekl do Ameriky a maminka tam za ním měla později odjet. Plánovaná cesta se nepovedla, protože mamince vzali na nějakém letišti pas a s Rudou už se nikdy neviděla. Dnes je mojí mamce pětapadesát, je sama. Jaké by to bylo, kdyby tehdy odjela, žila s ním? Jaká by byla dneska? Byla by více sebevědomá, méně utrápená? Uměla by lépe žít? Nebo by to bylo všechno úplně jinak?

V Německu jsem poznala muže zhruba ve věku mojí mamky, je úspěšným vydavatelem fotografického časopisu. Jeho povídání o životě v Německu a jeho začátcích tam mě fascinovalo a byl by to určitě zajímavý námět na dokument. (Kdyby ale Ostravská televize smýšlela jako já.) Zajímavý byl i jeho postřeh o lidech – bývalých známých z Prahy, o paní Martě Kubišové, která vypadá tak ztrhaně... ..Bylo to tou dobou? Je fakt, že normální lidi nemohli být sami se sebou spokojeni, alespoň tak jsem to vnímala doma. (Pod slovem normální mám na mysli přiblížení se většině.) Vůbec jsem si z domova odnesla zajímavé dědictví. Třeba dojem, že nejsem silná, že jsem snadno zmanipulovatelná, že za všechno nesu vinu já...Že muži jsou chytřejší, vzdělanější, zkušenější, silnější- prostě autority a že ženy jsou sice krásné, ale měly by být mužům oddány, nemít vlastní názor a umět dobře vařit, uklízet, prát, starat se o děti...Vždycky jsem stála na straně slabších a hájila mamku. Cítila jsem, že to není dobré. Ale zároveň jsem viděla, že mamka proti tomu nechce nic udělat a že její chování je jiné, když je otec pryč. ...

Na začátku čtvrtého ročníku na gymnáziu mi bylo osmnáct. Věděla jsem, že doma nemůžu zůstat. Napsala jsem dopis, sbalila si baťoh a jako zloděj odjela vlakem do blízkého městečka, kde jsem začala bydlet u cizích lidí. Byla to pro mne jediná cesta jak přežít. Dneska se divím, že jsem to zvládla. Byla to pro mě velmi těžká doba.
Můj vztah k mužům je tedy poznamenám osobou mého otce, z kterého jsem měla obrovský strach. Snažím se na sobě pracovat, chci to změnit. Jsem si dnes vědoma, že se můj vztah k němu hodně změnil, i proto, že jsem se s ním víc než deset let nesetkala. Uvědomuji si, že jsem dnes silná a schopná se bránit. On už mi strach nenahání.

Jiné je to s ostatními muži.Jsou muži, z kterých mám strach a to je důvod proč je pro mne dobré s nimi pracovat, fotit, oslovovat je, komunikovat s nimi, poznávat.

V sérii s muži chci také postihnout více sociálních skupin a při poslechu písničky Jaromíra Nohavici „ Těšínská“ mne napadlo fotit se právě s ním. Proto jsem si zjistila jeho mailovou adresu a napsala mu:

Pane Nohavica,
Srdečně Vás zdravím. Chtěla jsem Vás oslovit na dnešní výstavě v Michálkovicích, ale bylo kolem Vás tolik lidí, že mi Vás bylo líto...někomu jste zrovna diktoval svou mailovou adresu, tak jsem si řekla,že Vám raději napíšu..Nevím jak začít, ale vím o Vás už dlouho..a to si jména lidí moc nepamatuji. Vůbec mám špatnou paměť, ale dá se s tím dobře žít, takže se snažím za to nestydět.....z psychologie vím, že je to obranný mechanismus.
Tento rok mi bude třicet, jsem zrovna těhotná a velmi se mi líbí písnička „ Kdybych se narodil před sto léty tomhle městě, na zahradě u Laryšů trhal bych květy své nevěstě..“podobnou myšlenkou se totiž často zaobírám . Jaké by to bylo , kdybych se narodila jinde, jinak, jiným lidem. Jaká bych dneska byla, jak bych žila a s kým ? Tyto svoje nevyslovené otázky řeším tím, že fotím. Fotila jsem se s různými typy žen jako jejich dvojnice (sestra, matka , dcera, kamarádka) a podvědomě se snažila najít vzor, návod k dokonalému životu.
Teď pokračuji s muži, protože cítím velký vliv z jejich strany. Fotografování je pro mě záminkou se s cizími lidmi sejít, mluvit s nimi, snažit se jim absolutně přizpůsobit a pochopit jejich vzorce, hodnoty...jsou to zajímavé pocity, když se mi zdá , že to, co zrovna zažívám, už dávno znám a že chápu snad už úplně všechno.
To focení mi pomáhá přiblížit se lidem, s kterými bych se za normálních okolností ani asi nepotkala.. Chci se Vás zeptat, jestli by jste neměl chuť a čas se semnou vyfotit- jako můj protějšek (otec, manžel, strýc, kamarád, milenec..) Nevím, jestli se dá chápat, o co mi jde, myslím to tak, že se nechám vést vaší vizí vztahu ženy a muže. Když focení probíhá – na sebe v tu chvíli moc nemyslím , jsem totiž někdo úplně jiný. Když jsem se fotila se svým strejdou, jako turistka v horách, moje teta poznamenala že strejda bude mít první fotku,na které se směje..je to totiž vážený pán.

Chtěla bych Vás co nejméně s tím obtěžovat a napadlo mne třeba, že bych jsem mohla stát na jevišti vedle Vás a být Vaše zpěvačka v kroji(nebo v dobových svatebních šatech) před sto léty, v ruce bych měla kytici květů a vy by jste hrál na harmoniku...třeba.
Mohlo by to trvat pět minut, myslím že i kdyby jste celou dobu mlčel nebo jen hrál na harmoniku, tak bych stejně měla pocit , že už Vás znám. Pro mne není problém kamkoliv dojet a cokoli sehnat...Věřím tomu , co dělám, myslím si , že to má smysl nejen pro mne, ale že to může být i zajímavá zpověď o dnešních lidech, vztazích, postojích, hodnotách..
Honorář Vám bohužel nemohu nabídnout, ale třeba jste chtěl něco nafotit nebo si vyberete nějakou moji nebo přítelovu fotografii.
Budu chápat , když se Vám nebude chtít. I přesto Vám vše dobré přeje Dita

Paní Dito, způsob Vašeho přístupu k fotografování mne opravdu velmi zaujal. Rád bych nějaké Vaše fotografie viděl. Bylo by to možné ?
Jar. Nohavica

Zdravím Vás pane Nohavica, mám radost, že jste odepsal a že chcete moje fotky vidět. Můžu Vám poslat nějaké po mailu ve zhoršené kvalitě, ale snad to jako ukázka bude stačit.Jsou to práce z celků: 1. autoportréty s ženami, 2. autoportréty s muži . O některých fotografiích pochybuji a třeba je pak nevystavuji, to ale není důležité. Měla bych velkou radost, kdyby se Vám to líbilo a souhlasil by jste s focením...Jinak se pokouším sehnat lístky na vaše večerní vystoupení v úterý v Těšíně,tam bych Vám, kdyby jste chtěl, mohla donést ještě další fotky. Mějte se hezky . Dita Pepe.

Paní Dito,

ať focení se mnou dopadne jakkoliv, a myslím, že se spíše nebudu do vašich fotek "montovat", rád bych Vás někde potkal. Budu rád, když nám to někdy vyjde a my pak u kávy / třeba v Ostravě / rozebereme svět a život. Vaše fotky jsou moc zajímavé, přemýšlel jsem nad nimi o mnoha věcech a to mám pouze náhledy v PC - co teprve originály.:-))

Neříkám, že to musí být zítra, ale necháme si tu možnost v zásobě, ne?

Obávám se, že do naprosto vyprodaného těšínského divadla Vás už takto pár dní před koncertem nedostanu. Odkud vlastně jste ?

Jarek Nohavica

Na tehdejší koncert do Těšínského divadla jsem se dostala, ale po vystoupení jsem se svými fotografiemi za ním nešla. V současné době je v Americe a možná, jestli bude někdy čas..tak focení proběhne.

5. O sobě a mamince

Focení s ní je pro mě velmi uvolněné, známe se dlouho. Ale i přesto mě to velmi obohacuje a je to k dobru pro nás obě, pro náš vztah. Focení s ní je úplně něco jiného než focení s ostatníma. Můj vztah k ní není totiž úplně normální. Připadám si, že jsem na ní závislá jako malé dítě. Nejraději bych ji měla pořád u sebe a jen pro sebe.

Když fotím, rozehrávám něco jako hru. Mám představu o nějakém obraze, výrazu, světle, atmosféře, pocitu. Ale, co přitom cítím, je pro mě nové. Myslím, že i pro ni. Říkám, že má krásné dlouhé vlasy a tak nějak cítím, že jsem udělala dobře, že jsem ji to zase po dlouhé době uměla zopakovat. Málokdy jsme k sobě osobní. Jsme často spolu, smějeme se, dělám klauna, mluvíme o lidech, filmech, psech- ale o vlastních niterných pocitech zřídka. Cítím, že mezi námi je toho spoustu nevysloveného, obě máme strach z pocitu viny, z výčitek, ze zklamání...

V časopise Blok se mne Jiří Macek ptal, proč fotím svoji mamku. Odpověděla jsem: „ Protože má krásné dlouhé vlasy. Protože jí mám moc ráda a chci jí bezmezně věřit. Byla pro mne dlouho vzorem. Chtěla bych ji lépe poznat, všechno jí umět říct. Vědět, že tu bude vždycky. Chtěla bych, aby mne měla nejraději, chtěla bych být pro ni to nejdůležitější. Chtěla bych, aby se měla ráda, aby žila krásný život...a přitom všem myslím na sebe."/ 6

Ze souboru „ O mamince“:

6. Reakce portrétovaných

HANKA

..s Ditou Pepe jsem se seznámila v době, kdy jsem ve svém životě téměř všechno měnila. Hledala jsem se a Dita mi v hledání sebe sama velmi pomohla. Jako člověk - podporou, pochvalou, nadšením.. jako fotografka - mohla jsem nahlédnout do toho tajemného procesu fotografování... a jako velká kamarádka mých dětí, které bere naprosto vážně, a kterým ukázala jak moc půvabné jsou.

..je velmi příjemné a inspirující potkat člověka, který je schopen realizovat své nápady do pěkného konce. Líbí se mi, když lidé nekompromisně lpí na svých představách. (...když jsme se společně fotily a když už byla Dita oblečená v mém tričku, svetříku i kalhotách .. a z blondýnky už byla téměř stejná tmavovláska, tak začala hledat stejný lak na nehty a podobný prstýnek...a byla úplně nadšená, když našla téměř

stejné boty...). Její proměnu komentovala moje dcera : " jé Dito, vy jste úplně stejné !"

a velmi mne překvapilo, že kromě stejného oblečení a účesu hledala Dita místo v bytě, které mám ráda a překvapovala mne vnímáním drobností, detailů, barev a světla..

..myslím , že v tom nejlepším slova smyslu má v sobě Dita něco z chameleóna..pozoruje a vnímá a promění se s takovým klidem, že to až vezme dech....neproměnila se takto jen ve mně, proměnila se i v mou Karolínu, oblečená jako princezna..chvíli jsem přemýšlela, jak to dělá, že mají i podobný nos! Proměnila se v mou kamarádku, která tvrdí, že to na fotce vůbec není ona, ale já je tam vidím přesně takové, jaká je..

..v létě jsem byla s přáteli na výletě na hradě Sovinci..Dita tam vystavovala své "ženy". Byla jsem překvapena, jak různorodě lidé fotky vnímali. Mnohým chvíli trvalo odhalit Ditu v jejích proměnách..

Hanka

ROMANA

Když jsem poprosila Romanu, ať mi něco napíše o tom focení s ní, myslela jsem, že napíše svoje reakce na výslednou fotografii, se kterou

nebyla úplně spokojena... Její tehdejší reakce byla: „ No, jasně. Mě jsi posadila dopředu, ať tam vypadám mohutná, sama jsi v pozadí a ještě stahuješ tváře, ať vypadáš velmi štíhle.“ Trochu mě její reakce mrzela, ale Romana je prostě taková. Je k sobě velmi kritická a citlivá na poznámky druhých k její osobě. Znám ji už dlouho, asi šest let. Tehdy jsem začala učit na jedné základní škole v Českém Těšíně a ona tam učila matematiku a fyziku. Spřátelily jsme se. Romana mi napsala: „...nejhezčí jsou přátelství s ženskýma...dítě tě jednou stejně opustí...manžel ti po pár letech řekne, že jsi špatná žena, milenka i matka...a odejde...ale kamarádka zůstává...Najít ji není žádný problém... jdeš si po chodbě nějaké školy... a ona tam stojí...nikdy se nedozvíš, kdo ji tam nastavil...teď..kdy je tobě tak mizerně a potřebuješ se vypovídat...čeká připravená...nastavené ruce...otevřené srdce...a jen zíráš, jak tě proměňuje ve fotomodelku, spisovatelku, v tanečnici, v klavíristku, v milenku...tomu neuvěříš...Nejhezčí duši široko daleko má Dita...má ji blankytně modrou a velkou jako nebe...občas přes ni přelétne černá vrána výčitek a špatností...Dita je dospělá žena i malá holka současně...je to čarodějka, dovede se převtělit v dítě i stařenu...a to psychicky i fyzicky...Ježíši Kriste...někdy se jí bojím...aby mě tak změnila v chlapa...s nikým se tak neuvolním jako s Ditou...říkám, že je to čarodějka...ukázala jsem ji svoji duši...svou pravou tvář...taky prsa...a ještě víc...jak já se stydím...Dita je nejlepší fotografka široko daleko...v jejích fotkách je všechno...vidíš tam všechny muže, děti, probdělé noci, nesplněné lásky, momentální štěstí...přitáhne tě jako magnet...ty přijdeš, necháš se očarovat těma jejíma velkýma hnědýma očima...řekneš jí, co cítíš, co chceš prožít, koho miluješ...všechno...pak se svlékneš...ukážeš své nejintimnější místa...poděkuješ a odjedeš naplněná a šťastná jako Linda Evangelista...Nejhezčí smích na světě má Dita...cení na tebe ty svoje krásné zuby a hýká u toho jako osel...je to neskutečné spojení jakéhosi luxusu se zvuky toho prostého zvířete...S Ditou se chce být...je to trans, je to zvláštní vlnění, je to Newton s prsama...je to moje kamarádka, co se nikde nekončí...“

Romana

KAROLÍNKA

Na focení s Ditou, jsem se moc těšila, protože ji mám moc ráda a byla bych v časopisech a na výstavách což bylo pro mne něco nového a významného. Fotily jsme se v mém pokoji, vyšlo nám všechno až na počasí. Vypadalo to asi takto: Připravily jsme se, sedli si na mojí postel, nakulmovali vlasy oblékli do šatů, já jsem měla do zlatové barvy . Dita měla podobné růžové. V tom se počasí začalo měnit, chvíli světlo chvíli šero . Nemyslete si že jsme nic nevyfotili ,ale ano samozřejmě. Když se focení blížilo ke konci tak jsme si ještě povídali. Bylo to mé první focení do časopisu.Taky se mi moc líbilo jak jsme přemýšlely o tom co si obléci a jak se nalíčit, prohrabovat se ve starých modelech a v starých věcech. Kolem mé postele a jsme rozložily plyšové hračky. Potom jsme se Ditou rozloučily.

PS:Od té doby se fotíme co chvíli. Karolínka

PANÍ BOBÍKOVÁ

„To má velikou hloubku. Ona chtěla dokázat už tím, že se oblékla jako já, jak vypadalo mládí a jak teď vypadá stáří. A včil tady, kdo je moudrý, tak si udělá ten oblouk těch let... A tuž, s tebou se budu fotit furt... Mi to je jedno... No, ale myšlenka je to krásná, ale já jsem tu otřesná..." /7

„Cílem mojí stylizace při focení s ženami bylo, abych vypadala, co možná nejpodobněji, jako ta žena a proto jsem teda vždycky ty ženy prosila, jestli by mohli mi půjčit něco konkrétně z jejich šatníku. A u paní Bobíkové jsem zažila takovou příjemnou chvíli, kdy mi řekla, že má na sobě tepláky a ty druhé má v prádle a že jsou špinavé. Řekla jsem jí, že mi to nevadí a ona na to, že jo a zašla pro ně. Když jsem se do nich oblékala,tak to byl velmi zajímavý pocit, protože jsem cítila vlastně ten její pach. Uvědomovala jsem si tu důvěru, kterou mi tím projevila." /8

MOJE MAMKA

Moje dcera je ve všem pečlivá. Když chce něco realizovat, tak má přesnou představu, jak to bude vypadat. To souvisí i s jejím

fotografováním . Než vůbec začne fotit, tak už má představu o hotové fotce. Já se od ní nechávám fotit ráda, protože je u toho legrace a je to pro mne příjemné zpestření dne. Je pravda, že některé fotky vznikají impulsivně, ale když nejsou podle Ditiny představy, tak je třeba ani nevidím. U Ditiných fotografických začátků jsem bohužel nebyla, protože Dita začala fotit v Německu, kam po maturitě odjela. Byla jsem překvapena, jak jí fotografování baví a jak jsou její fotografie hezké.

Když Dita chtěla fotit mě, tak jsem jí říkala, že to nebude nikoho zajímat, že je spousta hezkých modelek, které se jistě rády nechají fotit. Při našem focení vznikaly i komické situace. To třeba, když se fotila fotka „proměny", kde mělo být vidět, jak se člověk může změnit. První fotka byla na špinavé zastávce autobusu a hlavní aktéři- Ditin soused – solidní pán inženýr, kterému bylo řečeno, ať vypadá co nejhůř, ten to pojal opravdu profesionálně. Přišel v šusťáku, který vybral někde ve sklepě, radionku, celý vypadal k nepoznání. Já jsem měla oprané rifle a pomačkanou blůzu. Druhá fotka se fotila někde u Těšína a představa byla taková, že budeme krásní. Soused dostal zlatou bundu, která byla půjčena v obchodě pro tanečníky a já jsem byla načesaná a oblečená v decentních černých šatech. Držela jsem v náručí Ditiného pejska- holku Čuču, která váží pět kilo a měla kolem krku červenou růži. Pro pana souseda zapůjčili na statku, kde se focení uskutečnilo, telátko (to už ale nevážilo pět kilo). O třetím aktérovi fotografie se nezmiňuji, protože to byla krásná slečna, ať na fotce první nebo té druhé. Všechno bylo dobré až do doby, kdy se začaly vymýšlet výrazy tváří, úpravy vlasů atd. Já už měla ruku tuhou a to jsem držela jen Čuču, pak soused nevydržel a telátko mu vyjelo z rukou. Moc se omlouval, ale nevzdal to, pokračovalo se dále. Když jsme jeli domů, tak jsme se všichni v autě moc nasmáli. Mě se fotografie moc líbily, Ditě ale moc ne a nakonec je nepoužila...proč se nechávám od Dity ráda fotit? Protože jí mám ráda, zajímá mne, jak dopadnou její fotografie, u kterých mnohdy nechápu jejích záměr, často bývám překvapena výsledkem, který jsem mnohdy nečekala. Většinou jsem překvapena mile. Doufám, že její práce budou dařit tak jako doposud.

7. Reakce ostatních lidí

Reakce Yvetty Ellerové :

„To, že se opravdový život odehrává tam doma, to ženy vědomě či podvědomě ví. Jsou to právě obývací pokoje ve kterých ostravská fotografka Dita Pepe hledá svou podobnost s jinakostí žen, s kterými se fotografuje. A tak prochází těmito soukromými pokoji nejspíš proto, aby pochopila sama sebe.“ /9

Reakce Jiřího Siostrzonka :

„Až si jednou někdo s odstupem času bude prohlížet fotografie Dity Pepe, tak zjistí, že má před sebou rozsáhlý autobiografický deník. Dita Pepe každou svou fotografií si dělá poznámky. Některá fotografie je jedna věta, jedno slovo, některé fotografie jsou esejí a některé fotografie jsou uceleným příběhem.“ /10

Reakce Lucie Lendelové:

V barevném fotografickém souboru mladé české autorky Dity Pepe můžeme rozpoznat 2 navzájem se překrývající žánry, respektive subžánry, objevující se odedávna v dějinách umění. Na první pohled je zřejmé, že jde o ženský dvojportrét. Při bližším zkoumání, hlavně po zhlédnutí více fotografií však zjistíme, že tu jde současně o autoportrét. Vždy jedna z dvojice až znepokojivě podobných žen na snímcích je totiž sama autorka. Na tomto místě by snad bylo vhodné hovořit o zpochybnění či změně identity, o „ hře na jako“ teda o problému, který v dějinách umění rezonuje už od 20-30 let (např. strategie přestrojení a znejasnění totožnosti u Claude Cahun, později u Cindy Sherman). Dita Pepe přichází do cizích bytů k ženám rozličných věkových i sociálních kategorií, kterým

se snaží změnou svojí vizáže (např. oblečením si jejích vlastních šatů) co nejvíce přiblížit, vžít se do jejich přirozeného prostředí. Vzniká tak řada vizuálně atraktivních zobrazení, v rámci kterých je příjemné pozorovat tyto vztahy a míru podobnosti, do jaké se autorce podařilo s danou osobou ztotožnit. V této souvislosti je třeba upozornit také na problém autora jako takového a jeho složitému vztahu k vlastnímu sebeobrazu. Na jedné straně funguje jako autorský subjekt s jistou ucelenou svébytnou představou o světě, který chce uchopit a o jeho zobrazení, které chce vytvořit. Na straně druhé se sám a dobrovolně stává objektem svých vlastních manipulací, zamotává se do sebou vytvořených sítí.

Právě tato dvojjasnost ústí v jistý druh pozitivní a tvořivé schizofrénie, zároveň způsobuje silné pnutí v rámci tohoto specifického žánru.

Dita Pepe –„ žena tisících tváří" se tak dobrovolně stává univerzální, „ všepoužitelnou" ženou bez vlastní tváře a zvyků. Problém autoportrétu v slovenském umění a fotografii druhé poloviny dvacátého století by se dal s jistou dávkou zevšeobecnění charakterizovat jako úsilí o ztracení tváře – prostřednictvím vymazání, vystřihování, vyškrtávání, grimasy, maskování a pohledu do křivého zrcadla. U Dity je tvář – paradoxně- to jediné , co se na ní fyzicky nemění, co však zároveň zviditelňuje a zvýrazňuje změny ostatních. Tímto způsobem je její soubor důkazem o tom, jak málo tato tvář ve skutečnosti znamená. Zranitelnost pozice ženy, která se každé přizpůsobí a chladnokrevnost pozice" velkého režiséra" striktně vymezuje místo Dity v tomto projektu- situuje ji do vratké pozice na hranu zkoumajícího a zkoumaného. / 11

Reakce Zdenky Hanákové:

Dita Pepe ve svém cyklu autoportréty vtahuje diváka do hry s lidskou identitou. Toto téma je v současné inscenované fotografii natolik oblíbené, že by mohlo častého návštěvníka fotografických výstav dokonce odradit. V případě této výstavy by to ale rozhodně byla škoda.

Na snímcích jsou vždy dvě sedící osoby- ženy – mající společnou image. Po chvíli pozorného prohlížení divák zjišťuje, oč vlastně jde. Na první pohled totiž není zřejmé, která z žen napodobuje tu druhou. Dita se portrétuje se svými kamarádkami, kolegyněmi, s babičkou , matkou , sestrou a využívá typické znaky jejich zevnějšků a prostředí.
Barevné fotografie čtvercového formátu mají stejnou kompozici. Osoby sedí vedle sebe , nebo je jedna v popředí, hledí vždy do objektivu a tváří se úplně stejně. Dvojice podobných žen jsou statickými a dokonale promyšlenými záběry.

Vše je pořízeno v domácím prostředí fotografovaných osob. Náladu záběrů také podporuje okatá barevnost interiérů- např. dětského pokoje, ložnice, obýváků nebo kuchyně.
Dita nás oslovuje svým nápadem přizpůsobit se a proměňovat podobu jako chameleon. Dokonale zvládá vystihnout charakteristické rysy skutečné ženy. Stylizuje svůj účes. Líčení, oblečení, gesto i mimiku obličeje naprosto věrohodně. Divák je tímto nejprve zmaten, ale postupně mu dochází, že jedna stejná tvář se objevuje v každém pokoji. Jednou jako dívka školou povinná, jindy jako žena středního věku. Autorka se dokonce nebála vtělit do role staré paní z domova důchodců. V každém záběru jsou pečlivě připraveny všechny atributy a detaily, aby co nejlépe zvýrazňovali charakter portrétované osoby. Např. oblečení pochází vždy z jedné skříně. Autorka si vše půjčuje od svých vyvolených modelek, aby jejich napodobení před fotografickým aparátem bylo co nejvěrohodnější.
Mladá fotografka z Opavské univerzity nám prostřednictvím inscenované fotografie sděluje svědectví o stylu života různých žen , různého sociálního postavení a různých profesí- např. si troufá obléknout vyzývavé

oblečení a posadit se na postel coby striptérka, dokáže si vzít na sebe i sportovní trikot a odhalit svoje tělo, potom se dostává do opačné role usedlé ženy ve vytahaném domácím oděvu, nebo spokojeně vychutnává kávu v krajkově bílém oblečku u stolu s krajkovým ubrusem a s bílými policemi plnými knih.

Výstava Dity je přehlídkou přeměny totožnosti člověka, připomene nám např. známou americkou fotografku Cindy Sherman , která na sebe dokonce brala podobu jiného pohlaví, historických postav z filmů, a nebo provokovala jako mrtvá oběť. Z fotografů, jenž se tématu identity věnují, patří Dita k těm, na jejichž práci se můžeme dívat s pobavením a zároveň nás z nich může mrazit. Na české fotografické scéně se objevila žena, která nejen zvládla fotografické řemeslo, ale nebojí se investovat svůj talent, čas a energii do práce na nesporně provokativním tématu./12

8. Reakce kritiků

RESPEKT: Petr Třešňák
Která z vás jsem já?
Průvodce identitou na fotografiích Dity Pepe

V malé galerii v podzemí kavárny Velryba si Pražané zvykli vídat výstavy začínajících nebo málo známých fotografů, zpravidla studentů FAMU. Hledání tématu a výrazu nastupující generace je v hlavním městě bezpochyby osvěžujícím doplněním „velkých" výstav zavedených tvůrců. Koho zvědavost přivede do Velryby v těchto dnech, zažije ale překvapení opravdu nečekané. V cyklu autoportréty, oceněném loni hlavní cenou firmy Kodak pro mladé fotografy, si ostravská studentka Dita Pepe pozoruhodně pohrává s vlastní identitou a představuje v českých poměrech neobvyklý projekt na pomezí dokumentu a inscenované stylizace.

Chameleon ve vašich šatech
Název výstavy prozrazuje možná zbytečně mnoho.Pokud se ho divákovi podaří přehlédnout, připraví si alespoň na pár vteřin zapeklitou hádanku. Jsou dvojice podobných žen na fotografiích sestry, matky s dcerami, nebo jen přítelkyně se stejným vkusem a životním stylem? Účes, oblečení i výraz přesvědčují, že něco je spojovat musí. I nepozornému čtenáři výstavních plakátů ale odpověď po čase prozradí povědomé rysy jedné z aktérek. Ve společnici malého děvčátka sedícího na plyšovém psu i babičky v domově důchodců poznáváme autorku fotografií Ditu Pepe (vlastním jménem Hornsteinerovou). „Nejprve jsem se fotografovala se svými přáteli nebo svou matkou a časem jsem se dostala i k lidem, které jsem dřív neznala," vysvětluje fotografka svůj postup. Navštívila je v jejich domově a po úvodním poznávacím povídání vždy následovala důkladná prohlídka šatníku, který Ditu Pepe proměnil ve věrohodnou obyvatelku cizího pokoje. „Šaty, které mám na sobě, těm ženám patří a pokoje jsou

také autentické," ubezpečuje své diváky Dita Pepe. Takové ujištění je v tomto případě důležité, protože umožňuje vnímat sepětí člověka s jeho domovem bez obezřetnosti vůči autorským manipulacím. Někdy má realita až kouzlo nepovedeně doslovného vtipu: pod tapiserií tygra objímajícího platinovou blondýnu sedí platinová blondýna v sukni s tygřím vzorem. V záplavě paruk a líčidel by se mohlo snadno stát, že se kostýmový nápad promění ve skřípající nevěrohodnou manýru, Dita Pepe ale většinou dokáže svou komorní hru mezi rozličnými typy žen uhlídat a nejlepší fotografie probouzejí až zdání živého, nedivadelního pouta mezi paní domu a její maskovanou návštěvnicí.

Aranžovaný dokument

Inscenované snímky, pohrávající si s identitou tvůrce, přestavují v současné fotografii silný a nepřehlédnutelný proud, kterému se obzvlášť daří ve Spojených státech a v Japonsku. Loňská expozice Scenerie a hráči na Staroměstské radnici přestavila právě zaoceánský průřez tohoto divadelního pojetí fotografie a v Praze už měla samostatnou výstavu i královna stylizovaného autoportrétu, Američanka Cindy Sherman. Důvodem, proč si všimnout expozice neznámé ostravské studentky, je bezesporu už to, že česká fotografická tradice si (s výjimkou teatrálního Jana Saudka) v tomto žánru příliš nelibuje a narazíme v ní spíše na introvertní duchovní stylizaci, jakou jsou například portréty Ivana Pinkavy. Kolekce Dity Pepe navíc přesahuje hru s identitou vcelku nezvyklým směrem. Cindy Sherman na sebe brala podobu „obyčejných" Američanů, historických postav i sexuálních „hraček" pro muže, nasazení vlastního těla spojovala s provokujícími tématy změny pohlaví či oběti. U jiných autorů za takovou metamorfózou cítíme osahávání smyslu a věrohodnosti fotografického média, či parafrázování jeho schopnosti vytvářet zbožňované ikony (Japonec Yasamusa Morimura se s oblibou mění v hollywoodské herečky či postavy slavných obrazů). Odmyslíme-li si divadelní zákulisí v případě Dity Pepe, zůstává překvapivě silné dokumentární svědectví. Statické nekomentované zprávy o lidech a jejich domovech jsou zajímavým sociologickým příspěvkem fotografie téměř pokaždé, Dita Pepe ho svým inscenovaným vstupem před kameru

paradoxně koncentruje: zabydlené domácí prostředí si cizorodou návštěvu přemaluje do svých barev a pouto mezi interiérem a jeho obyvatelem se zdvojnásobuje. Zároveň tvář putující z pokoje do pokoje nutně poutá pozornost diváků výstavy a sběratelka symptomů tak působí jako jakýsi vizuální vypravěč. Statický opis zevnějšku- bez mimiky, pohybu a gesta- mívá tendenci se sám nechtěně převtělovat v lidské „typy" (blondýna v minisukni, intelektuálka před knihovnou), přisednutí Dity Pepe ale tomu, aby se myšlenky ubíraly ironickým směrem, brání. Autorka nezachovává obvyklý odstup a pozorovaného života se naplno účastní. Ironií výstavy, která se z Velryby v polovině února přesune do německého Hamburku, tak zůstává pouze její název Autoportréty. Poznali jsme svět devatenácti žen, o dvacáté, která nám ho převyprávěla, ale nevíme vůbec nic. /13

FOTOGRAF: Pavel Vančát
Dita Pepe

Výstava Dity Pepe v pražské galerii Velryba v lednu letošního roku vzbudila neočekávaný ohlas. V aranžovaných dvojportrétech žen z rozličného prostředí, kde sama hraje „tu druhou", dokázala spojit v hravé nadsázce dva protikladné principy poválečné fotografie, vnímavý přístup „humanistického" ražení a fabulační inscenovanou fotografii. Pepe se pohybuje na těchto hranicích s bravurou, která ji řadí k nejzajímavějším objevům současné české fotografie.
Na rozdíl od většiny mladých fotografů je Dita Pepe autorkou s bohatou životní zkušeností. V osmnácti letech opustila domov a rozličná setkání s jinými geografickými a sociálními prostředími ji přivedly ke zkoumání vlastní identity a její zakotvenosti, k zájmu o pluralitu životních stylů, otevírajících pro autorku samotnou celou škálu „ možných světů". „ Mám pocit ," říká Dita Pepe, „ že všechno v životě je relativní. Když se ohlédnu, stačilo málo a já jsem mohla být úplně někým jiným, než jsem teď." Toto vědomí identity, která spojuje rozvrh s náhodou , se odráží i v jejích fotografiích, v proměnách rolí , která na sebe bere s udivující

samozřejmostí jak směrem k divákovi, tak především ke svým portrétním protějškům.

V představeném cyklu hrají důležitou roli dva další faktory: prostředí a barva. V návaznosti na svoji předchozí černobílou tvorbu, vycházející z plenérové inscenované fotografie a rozehrávající složité scénáře na minimální časové a prostorové ploše., se autorka snaží vytěžit maximum z autentického prostředí svých modelů. V pečlivých barevných kompozicích je zachycuje v nejtypičtějších koutech jejich domovů, odrážejících jejich identitu natolik, že prostředí je vlastně třetím hráčem celého cyklu. Balancování na hraně karikatury je však rozhodně vyváženo snahou o maximální upřímnost a přiblížení portrétovaným, o sdílení jejich „krve, potu a slz". Dita Pepe se tak primárně ocitá uvnitř navštíveného prostoru, rozhoduje se mezi příslušníka kmene a etnografa, aby se nakonec (v jakési alegorii obrazových hádanek typu „ Najdete na obrázku zebru?") alespoň na čas celá ztratila prostředí svých fotografií.

Ve fotografiích Dity Pepe se tak zrcadlí změna přístupu vůči sociální skutečnosti, která je konstruována (a zároveň plně pozorovatelná) na úrovni vzájemných vztahů autonomních subjektů a jejich specifického prostředí. Jak napsal kdysi Michel de Montaigne: „ Kdyby na mně někdo chtěl, abych řekl, proč jsem měl rád svého přítele, myslím, že bych mohl odpovědět jen toto: Protože to byl on, protože jsem to byl já."

Dita Pepe nám představuje obě strany tohoto vztahu i obě strany fotografování. Ukazuje, jaké to je být dnes ženou, a co znamená být dnes fotografkou. /14

REFLEX :Petr Volf

Která je ta Dita Pepe ?

Myslel jsem, že Dita Pepe musí být nějaký pseudonym- takové zvláštní jméno. A tak jsem se na to osmadvacetileté fotografky, která do 8. února vystavuje v pražské galerii Velryba rovnou zeptal, protože to je ze všeho nejlepší: když něčemu nerozumíš, zeptej se. Zatelefonoval jsem jí a ona

mi vyzradila, že v osmnácti odešla dělat au-pair do Německa, kde si vzala Itala příjmením Pepe. Jak jednoduché. S Italem se rozvedla, z Německa se vrátila domů do Ostravy, kde žije dodnes.

A stala se z ní fotografka.
S těmi se roztrhl pytel, je jich jako much v chlévě, protože fotoaparát nabízí nejsnazší cestu, jak proniknout do uměleckého světa. Ale s Ditou Pepe je to jiné, ona je totiž opravdovou fotografkou, která nenosí kameru jako ozdobu místo kabelky, což pochopí každý, kdo uvidí její výstavu ve Velrybě, anebo alespoň fotografie na téhle dvoustraně. Cyklus Autoportréty má totiž šťávu, působí svěžím dojmem, není to prvoplánově laciná hra, tvářící se jako něco co není, a kterou divák hned prokoukne. Je to běh na delší trať, s úsměvem i vráskami na obličeji. Však se taky nerodil lehce. Dita Pepe dělala na svém cyklu dva roky. Našla si ve svém okolí ženu, která jí nějakým způsobem byla blízká, a vyfotografovala se s ní: s gymnastkou, babičkou v domově důchodců, se striptérkou, s paní žijící se třemi pejsky. Nepřemlouvala je návštěvě v ateliéru, ale snímky vznikaly v prostředí ženám vlastním, v jejich obývacích a pokojíčcích, na postelích , sedačkách i kobercích. Aby bylo sblížení s modelkami co nejvěrnější, půjčila si jejich šaty a nalíčila se tak, aby jim byla co nejvíce podobná. Na první pohled není zřejmé, která je která. Ditiny proměny připadají divákovi až nadpřirozené, totiž...magické. Říká se tomu změna identity, s níž zabodovala na sklonku minulého století kupříkladu americká fotografka Cindy Sherman. Ale Autoportréty můžeme pokládat za zajímavou sociologickou sondu na téma současná žena.
Co vůbec Ditu k těm metamorfózám vedlo? „ Mám pocit, že všechno v životě je relativní. Když se ohlédnu , stačilo málo a já jsem mohla být úplně někým jiným, než jsem nyní. Bylo to často se mnou na hraně."
Ať je to jak chce, Dita je dnes dobrá fotografka. Schválně jestli ji na fotografiích poznáte. /15

Vladimír Birgus

Proměny Dity Pepe

Osmadvacetiletá studentka 5. ročníku Institutu tvůrčí fotografie FPF Slezské univerzity v Opavě se na své první pražské výstavě v galerii Velryba představila souborem s názvem Autoportréty. Tento název nepochybně mnohé návštěvníky při prvním pohledu na devatenáct barevných portrétu dvojic žen různého věku a různých společenských vrstev zmátl.Teprve při bližším prohlížení je totiž možno zjistit, že polovinu z každé této dvojice tvoří sama autorka, mistrně měnící svůj vzhled a výraz.

Změna identity patří k oblíbeným tématům současné fotografie. Nejde však jen o módní trend posledních desetiletí. Motivy proměny podoby i pohlaví bychom našli třeba už ve 20. a 30. letech 20. století v tvorbě téměř zapomenuté francouzské fotografky Claude Cahun, která se v rozsáhle sérii autoportrétů za pomoci převleků, masek nebo ostříhaných vlasů proměňovala v rozličné typy žen, mužů i androgynů.

Motivy změny pohlaví bychom našli i v některých autoportrétech Andyho Warhola nebo Roberta Mapplethorpa, či dnes v tak oblíbených důmyslných aranžmá Japonce Yasumasa Morimury, který se přeměňuje v dvojnice filmových hvězd Grety Garbo, Vivien Leighové, Marilyn Monroe, Jane Fondové či Liz Minelli nebo za pomocí digitální techniky dokonce v hlavní postavy známých slavných obrazů.

Přeměna totožnosti se stala ústředním tématem díla jedné z nejznámějších amerických umělkyň současnosti Cindy Sherman, která se už více než dvě desetiletí fotografuje v roli hrdinek druhořadých filmů, mužů a žen z pláten starých mistrů nebo mrtvol z hororových scén.

Aranžované autoportréty Dity Pepe jsou trochu jiné. Také ona se sice fotografuje v různých převlecích, parukách, make-upech a v rozličných interiérech, ale zůstává vždy ženou. Navíc neportrétuje jen sebe, ale zachycuje se v poklidných pózách vedle dalších žen, s nimiž alespoň na chvíli vytváří kompaktní dvojice. Jednou je intelektuálkou před knihovnou,

podruhé venkovskou dívkou v šátku, jindy zase sportovkyní s činkami, sebevědomě předvádějící své vypracované tělo, tanečnicí.

Sama o tom říká: „ Se všemi těmito ženami mám řadu podobností. Nedovedu popsat pocit, když se mi zdá, že mi nic není cizí. Olékám se do jejich šatů, sednu si k nim a zaznamenávám tu chvíli fotoaparátem. Jsem jejich sestra, matka, dcera – spřízněná duše, jsem ona žena." Důležitou roli při těchto metamorfózách má autentické prostředí obývacích pokojů, které výmluvně charakterizují životní styl zobrazených žen – archetypů. Autentické jsou i šaty, které si autorka půjčuje od portrétovaných žen.
Nepostradatelné místo zde má množství výmluvných detailů – obrazy, kančí kůže na zdi, keramické hrníčky a talířky, umakartové obložení stěn, plyšová i živá zvířata.

A konečně je třeba ocenit i vnějškově neefektní, ale promyšlené a působivé využití barvy, které umocňuje účin těchto osobitých inscenovaných studií o různých typech současných žen a současně fascinujících dokumentů o proměnách vzhledu jedné ženy.
Dosavadní tvorba Dity Pepe zahrnuje i zcela odlišné snímky – citlivé humanistické záběry z ústavu pro mentálně postižené v Ostravici, dokumentární záběry obyvatel Hlučínska, vzniklé v rámci projektu Lidé Hlučínska 90. let 20. století, módní fotografie.
Cyklus autoportréty, po zásluze oceněný v mezinárodní soutěži Kodak professional pro mladé fotografy (výstava proto bude po Praze uvedena i v Hamburku), však rozhodně tvoří vrchol její dosavadní tvorby.

9. Závěr

Chtěla jsem podrobně a co možná nejupřímněji zaznamenat část toho, co si dnes vybavuji, protože moje paměť je nedokonalá a mnohé postřehy mohou být nejen pro mne za nějaký čas zajímavé. Chtěla jsem psát zase o sobě i z toho důvodu, že mohu být nejvíce osobní a to jsou momenty, které mě vždy nejvíce zajímají. Autentické záběry, výpovědi lidí, o kterých se tak nejvíc dovím a o době,v které žili.

10. Poznámky

1. Vladimír Vlasák: Tři tváře popové bohyně Madonny , MF Dnes 12/4/03
2. Tina Barney: Von Familie, Sitte und Form, z jejího deníku mnou volně přeloženo .
3. Marli Feld Voss: Rozhovor s Laetitii Masson, mnou volně přeloženo, magazin Film, 7/99
4. Petr Volf: Dávám duši, rozhovor s Nan Goldin, Reflex
5. Dita Pepe,úryvek ze Salonu, Česká Televize, režie J. Simáček
6. Jiří Macek, Vše o mé matce, Blok č.8/ 2003
7. Valerie Plačková (paní Bobíková),úryvek ze Salonu, režie J.Šimáček, 2003
8. Dita Pepe, úryvek ze Salonu, režie J.Šimáček, 2003
9. Yvetta Ellerová, úryvek ze Salonu, režie J.Šimáček 2003
10. Jiří Siostrzonek , úryvek ze Salonu, režie J.Šimáček 2003
11. Lucia Lendelová , úvodní text k výstavě Autoportrétů, galerie Profil, 2002, Bratislava
12. Zdena Hanáková, Recenze k výstavě v Galerii Velryba, Praha, 2002
13. Petr Třešňák, Která z Vás jsem já?, Respekt 13/2002
14. Pavel Vančát, Dita Pepe,magazín Fotograf 1/2002
15. Petr Volf, Která je ta Dita Pepe ,časopis Reflex, 4/2002
16. Vladimír Birgus, Proměny Dity Pepe, Fotografie Magazín 3/2002